MEMO / 17. máj 2013

Prieskum agentúry FRA týkajúci sa komunity LGBT v EÚ

Toto je stručný prehľad niektorých zistení. Hlavné zistenia s príslušnými grafmi a stanoviskami obsahuje správa 'Prehľad výsledkov'. Kompletné výsledky sa nachádzajú v 'Správe o hlavných výsledkoch'.

1. Prečo a ako sa uskutočnil prieskum v radoch LGBT osôb v EÚ?

Agentúra FRA uskutočnila on-line prieskum, týkajúci sa diskriminácie a nenávistných prejavov proti osobám z komunity LGBT a ďalších problémov, vo všetkých členských štátoch EÚ a v Chorvátsku na žiadosť Európskej komisie. Prieskum pozostával z rozsiahleho zberu empirických údajov a bol zameraný na ľudí vo všetkých členských štátoch EÚ a v Chorvátsku vo veku 18 a viac rokov, ktorí sa považujú za lesby, gejov, bisexuálnych alebo transrodových ľudí. Anonymný prieskum sa zverejnil on-line vo všetkých 23 úradných jazykoch EÚ (okrem Írčiny) a v katalánčine, chorvátčine, luxemburčine, ruštine a turečtine. Agentúra FRA navrhla prieskum, ktorý v období od apríla do júla 2012 na zákazku pre agentúru FRA na základe verejnej výzvy na predloženie ponuky uskutočnila organizácia Gallup Europe v spolupráci so združením ILGA-Europe. Združenie ILGA-Europe, európska organizácia zastrešujúca a zastupujúca občianske združenia komunity LGBT, podporila prácu na tomto prieskume pomocou svojich národných expertov.
Výsledky ukazujú skúsenosti viac ako 93 000 ľudí, ktorí dotazník vyplnili. Hoci údaje nie sú reprezentatívne pre všetky osoby z komunity LGBT v EÚ, toto číslo predstavuje veľmi veľkú skupinu, a k dnešnému dňu ide zďaleka o najväčšiu zbierku empirických informácií svojho druhu v Európe. Ako najrozsiahlejší a najkomplexnejší prieskum oznámených skúseností osôb komunity LGBT v EÚ a v Chorvátsku, je súhrnom primerane rozmanitých názorov, správania a postojov skupín komunity LGBT, ktorý umožňuje detailnú analýzu údajov. Viac informácií nájdete v technickej správe.

2. Aké otázky obsahoval prieskum?

Respondenti odpovedali na otázky o svojich skúsenostiach s diskrimináciou, násilím a obťažovaním na pracovisku, v školstve, zdravotníctve, sociálnych službách a na verejnosti, napríklad v kaviarňach, reštauráciách, bankách a v obchodoch. Otázky vychádzali z práv chránených podľa právnych predpisov EÚ a ďalších medzinárodných štandardov. Pokiaľ sa respondenti chceli podeliť o svoje skúsenosti, boli požiadaní o ďalšie podrobnosti. Dotazník ďalej obsahoval otázky adresované respondentom, ktoré sa týkali kľúčových prvkov ich každodenného života, vrátane toho, ako hodnotia postoje verejnosti voči komunite LGBT, viditeľnosť osôb z komunity LGBT vo verejnom živote a negatívne reakcie z radov širokej verejnosti. Ďalšie špecifické otázky boli adresované transrodovým ľudí a týkali sa prístupu k osobitnej zdravotnej starostlivosti pre transrodových ľudí a ich skúseností so zmenou pohlavia v úradných dokladoch.

V rámci prieskumu sa zozbieralo veľké množstvo sociálno-demografických údajov, ako je vzdelanie respondentov, ich postavenie v rámci zamestnania, ich vzťahov a občianskeho stavu, rodičovského stavu a príjmu.

3. Aká bežná je diskriminácia z dôvodu sexuálnej orientácie alebo rodovej identity?

Asi polovica všetkých respondentov uviedla, že sa osobne cítili byť diskriminovaní alebo obťažovaní z dôvodu sexuálnej orientácie počas roka, ktorý predchádzal prieskumu. Lesby (55 %), mladí respondenti (vo veku 18 – 24 rokov) (57 %) a osoby s najnižšími príjmami (52 %) sa najčastejšie vyjadrili, že sa osobne cítili byť diskriminovaní alebo obťažovaní.

Jeden z piatich respondentov, ktorí boli **zamestnaní a/alebo si hľadali prácu** v roku predchádzajúcom prieskumu, sa cítil byť diskriminovaný. V prípade transrodových ľudí to bol jeden z troch. V každej krajine zapojenej do prieskumu boli dve tretiny respondentov svedkami negatívnych komentárov alebo správania sa voči kolegom z komunity LGBT na pracovisku.

Tretina respondentov uviedla, že sa osobne cítili byť diskriminovaní kvôli tomu, že patria do komunity LGBT, najmenej v jednej z týchto oblastí: bývanie, zdravotníctvo, vzdelávanie, sociálne služby a prístup k tovaru a službám.

4. Aký boli školský život žiakov a študentov z komunity LGBT?

V školskom veku pred dovŕšením 18 roku 2 z 3 respondentov z komunity LGBT v škole skrývali, alebo maskovali svoju príslušnosť k tejto komunite. Najmenej 60 % z nich osobne zažilo negatívne komentáre alebo správanie v škole preto, že patrili do komunity LGBT, zatiaľ čo viac ako 80 % všetkých respondentov v každej skupine komunity LGBT a v každej krajine bolo svedkom negatívnych komentárov alebo správania preto, že spolužiak bol ostatnými spolužiakmi vnímaný ako príslušník komunity LGBT. Dve tretiny uviedli, že takéto komentáre alebo správanie sa v ich školskom prostredí vyskytovalo často alebo vždy. Dve tretiny respondentov ďalej uviedli, že v škole často alebo vždy skrývali alebo maskovali svoju príslušnosť ku komunite LGBT. Platí to obzvlášť pre gejov a bisexuálnych mužov.

5. Aké bežné sú trestné činy z nenávisti páchané na osobách komunity LGBT?

V posledných piatich rokoch sa 26 % všetkých respondentov stalo terčom útoku alebo vyhrážok násilím. Toto číslo dosahuje v skupine transrodových ľudí úroveň až 35 %. 59 % z tých, ktorí zažili násilie v minulom roku, uviedlo, že k poslednému útoku alebo vyhrážke násilím došlo preto, že boli vnímaní ako príslušníci komunity LGBT. Počas roka pred prieskumom sa 19 % respondentov stalo obeťou obťažovania a títo respondenti sa domnievajú, že k ich obťažovaniu došlo preto, lebo boli vnímaní ako príslušníci komunity LGBT.

Incidenty sa najčastejšie odohrali vonku na verejnom priestranstve a spáchali ich skupiny osôb, väčšinou mužov, ktorých obeť nepoznala. Avšak 7 % najnovších násilných incidentov v poslednom roku spáchal rodinný príslušník alebo člen domácnosti obete.

Zhruba traja z 10 transrodových ľudí sa vyjadrili, že v poslednom roku boli obeťami násilia alebo vyhrážok spojených s násilím viac ako trikrát.

6. Ako vnímajú osoby komunity LGBT správanie spoločnosti voči nim?

Európska únia je založená na hodnotách rovnosti a úcty, no aj napriek tomu tri štvrtiny všetkých respondentov komunity LGBT pociťujú, že v krajine, v ktorej žijú, je diskriminácia na základe sexuálnej orientácie osoby rozšírená. Toto sú ďalšie príklady, aké to je byť príslušníkom komunity LGBT:

- 48 % respondentov otvorene hovorí o tom, že patria do komunity LGBT, svojim rodinným príslušníkom a 28 % žiadnym priateľom, alebo iba malému počtu priateľov. Iba 21 % respondentov o svojej príslušnosti otvorene hovorí kolegom v práci alebo spolužiakom.
- Takmer polovica všetkých respondentov vyjadrila presvedčenie, že v krajine ich bydliska je rozšírené používanie urážlivých vyjadrení o osobách komunity LGBT z úst politikov.
- Dve tretiny sa vyhýbajú držaniu sa za ruky s partnerom rovnakého pohlavia na verejnosti zo strachu z napadnutia, ohrozenia alebo obťažovania preto, že sa držia za ruky. Ide o tri štvrtiny gejov a bisexuálnych mužov, ktorí boli respondentmi prieskumu.
- 50 % všetkých respondentov sa vyhýba určitým miestam zo strachu, že budú napadnutí, ohrozovaní, alebo obťažovaní preto, že patria do komunity LGBT. Platí to zvlášť pre verejnú dopravu, ulice, alebo iné verejné priestory a verejné budovy.
- Zo všetkých skupín transrodových ľudí najčastejšie uvádzajú, že sa osobne cítili byť diskriminovaní, alebo že zažili násilie.

7. Čo sa dá urobiť pre zaručenie väčšej rovnosti a úcty voči osobám komunity LGBT?

Právne predpisy EÚ chránia proti diskriminácii z dôvodu sexuálnej orientácie v zamestnaní, no diskriminácia v tejto oblasti stále pretrváva. Na zvrátenie tejto situácie by EÚ mohla použiť niekoľko právnych a politických nástrojov s cieľom vyvinúť **systematické iniciatívy boja proti diskriminácii** z dôvodu sexuálnej orientácie a rodovej identity. Členské štáty by mali výsledky prieskumu využiť na ďalší vývoj, implementáciu a monitorovanie príslušných politík. Členské štáty EÚ, ktoré zaviedli osobitné akčné plány pre komunitu LGBT, alebo začlenili tieto problémy do národných akčných plánov v oblasti ľudských práv, môžu využiť údaje špecifické pre jednotlivé krajiny na formovanie svojich ďalších krokov.

Rovnaká ochrana pred diskrimináciou vo všetkých členských štátoch EÚ by sa výrazne zlepšila, keby **sa nediskriminačné opatrenia rozšírili nad rámec zamestnania**. Navrhovanou 'horizontálnou smernicou' EÚ by sa zásada rovnakého zaobchádzania rozšírila aj na náboženstvo, vieru, zdravotné postihnutie, vek a sexuálnu orientáciu.

Pokiaľ ide o školské prostredie, členské štáty by sa mali snažiť zabezpečiť **školské prostredie, ktoré je bezpečné a podporné pre mládež komunity LGBT**, bez šikanovania a vylúčenia z kolektívu. To zahŕňa zvyšovanie informovanosti učiteľov a študentov s cieľom podporiť úctu a porozumenie a naučiť sa, ako pristupovať k problémom komunity LGBT v triede, napríklad aj tým, že sa zabezpečí, aby objektívne informácie o sexuálnej orientácii, rodovej identite aj rodovom vyjadrení boli súčasťou učebných osnov a vzdelávania učiteľov. Vlády a školy by mali ďalej vytvoriť a propagovať opatrenia proti homofóbnemu a transfóbnemu šikanovaniu.

Podľa zistení prieskumu osoby komunity LGBT často neohlasujú prípady diskriminácie, pretože sa domnievajú, že sa nič nezmení (60 % respondentov), alebo nevedia ako a kde majú incidenty ohlásiť (30 %). Iba 22 % z najvážnejších trestných činov z nenávisti bolo oznámených polícii. Takmer polovica respondentov, ktorá neohlásila incidenty polícii, cítila, že by s tým polícia nič neurobila. Tieto vzory sa vynárajú aj pri práci agentúry FRA s inými skupinami (ako sú menšiny a migranti). Vnútroštátne právne predpisy a zákony EÚ by mali chrániť pred homofóbnymi a transfóbnymi nenávistnými prejavmi a zločinmi z nenávisti. Malo by sa podporovať zvyšovanie povedomia o právach a prostriedky ohlasovania diskriminácie a násilia motivovaného nenávisťou. Členské štáty

by tiež mali **riešiť nedostatočné ohlasovanie** podporením orgánov pre rovnosť a ostatných vnútroštátnych mechanizmov na podávanie sťažností s cieľom zvýšiť informovanosť o diskriminácii a o tom, čo môžu členovia komunity LGBT robiť. Členské štáty by mali ďalej vyškoliť úradníkov orgánov presadzovania práva, aby vedeli ako reagovať na problémy komunity LGBT, alebo podnecovať občianske združenia, aby incidenty ohlasovali v mene obetí. Zaznamenávať by sa mali aj údaje o trestných činoch z nenávisti, vrátane motivácie trestného činu, aby členské štáty mohli ľahšie prijať vhodné opatrenia. EÚ a členské štáty by sa mali konkrétne zaoberať touto problematikou a zabezpečiť, aby sa homofóbne a transfóbne **nenávistné prejavy a trestné činy z nenávisti podľa zákona trestali**.

8. Ďalšia činnosť agentúry FRA v oblasti práv osôb komunity LGBT

Agentúra FRA začala pracovať v oblasti základných práv osôb komunity LGBT v roku 2007 po žiadosti Európskeho parlamentu, aby vyšetrila diskrimináciu a homofóbiu spojenú s komunitou LGBT v EÚ.

- V roku 2008 agentúra FRA podala správu o právnej situácii osôb komunity LGBT v EÚ. Táto správa bola aktualizovaná v roku 2010.
- Správa z roku 2009 bola zameraná na sociálnu situáciu osôb komunity LGBT v EÚ.
- V roku 2011 bolo vydané zhrnutie sociálno-právnych zistení, ktoré obsahovalo analýzu trendov, výziev a sľubných postupov, ktoré poukázali na rozdiely v rámci EÚ z hľadiska ochrany pred diskrimináciou komunity LGBT.
- Agentúra v súčasnosti realizuje rozhovory s orgánmi verejnej správy a s učiteľmi, zamestnancami orgánov presadzovania práva a zdravotníckymi pracovníkmi o základných právach osôb komunity LGBT, so zameraním na zamestnanie, vzdelávanie, zdravotníctvo, presadzovanie práva a verejné politiky.

Výsledky sú dostupné online a nachádzajú sa v správach na webovej lokalite agentúry FRA:
Prieskum komunity LGBT v EÚ: Prehľad výsledkov
Technická správa

Práca agentúry FRA v oblasti práv komunity LGBT a súvisiace publikácie sa nachádzajú na adrese:
http://fra.europa.eu/en/theme/lgbt

Ďalšie informácie vám poskytne mediálny tím agentúry FRA:

E-mail: media@fra.europa.eu / Tel.: +43 1 58030-858